

Průzkum překladatelského trhu ve střední Evropě – – souhrnná zpráva

Průzkum překladatelského trhu ve střední Evropě – – souhrnná zpráva

Obsah

I. Úvod	2
II. O vás	3
III. Profesní profil	6
IV. Jazyky	9
V. Ceny	16
VI. Technologie	17
VII. Členství v profesních organizacích	20
VIII. Nejdůležitější poznatky	22

I. Úvod

CETMS (zkratka z anglického “Central European Translation Market Survey” – „Průzkum překladatelského trhu ve střední Evropě“) je mezinárodní výzkum zaměřený na překlad v zemích **Visegrádské čtyřky** (dále jen V4), tzn.:

- v České republice,
- v Maďarsku,
- v Polsku,
- na Slovensku.

Projekt byl koordinován z České republiky (**Ústav translatologie Univerzity Karlovy v Praze**), zúčastnily se ho další **univerzity** (zejména Univerzita Palackého v Olomouci, zastoupená dr. Pavlem Králem), **poskytovatelé jazykových služeb** ze zemí V4 (zejména maďarská firma Espell, kterou zastupoval výkonný ředitel Miklós Bán), **místní kanceláře Generálního ředitelství pro překlady Evropské komise** v zemích V4 (zejména pražská kancelář, reprezentovaná Vítězslavem Zemánkem) a **profesní organizace** (zejména česká Jednota tlumočnicků a překladatelů – JTP). V roce 2014 proběhlo při Jeronýmových dnech v ČR slosování o věcné ceny, které do soutěže věnovaly subjekty UP v Olomouci, spol. Espell, zastoupení GŘ pro překlady a JTP.

Cílem průzkumu¹ bylo zjistit, zda je možné považovat země V4 za ucelený, specifický trh. Také jsme chtěli porovnat ceny účtované za překlad. Dále jsme hodlali poskytnout překladatelům informace o trhu, které

¹ Ve výsledcích výzkumu se samozřejmě odrazily i jeho limity: Některé přímé korelace (např. zda délka překladatelské praxe koreluje s cenami, které si překladatelé účtují) nebylo z organizačních důvodů možné zjistit; obecné trendy a nepřímé

by posloužily ke srovnání s kolegy ze stejné oblasti. Tyto údaje pro ně mohou být užitečné např. při informovaném rozhodování se o ceně za překlad, při zvažování použití nástrojů CAT, nebo pokud se chtějí poučit o trendech v oboru, např. jak vypadá nabídka a poptávka v dané jazykové kombinaci.

Struktura výzkumu

Výzkum sestával z celkem 18 otázek, uspořádaných do následujících šesti sekcí:

- sídlo podnikání, pohlaví, věková skupina, nejvyšší dosažené vzdělání, délka praxe v překládání;
- profesní profil: portfolio služeb, jazyky, typy klientů, specializace;
- výchozí a cílové jazyky;
- ceny za překlad;
- technologie;
- členství v profesních organizacích.

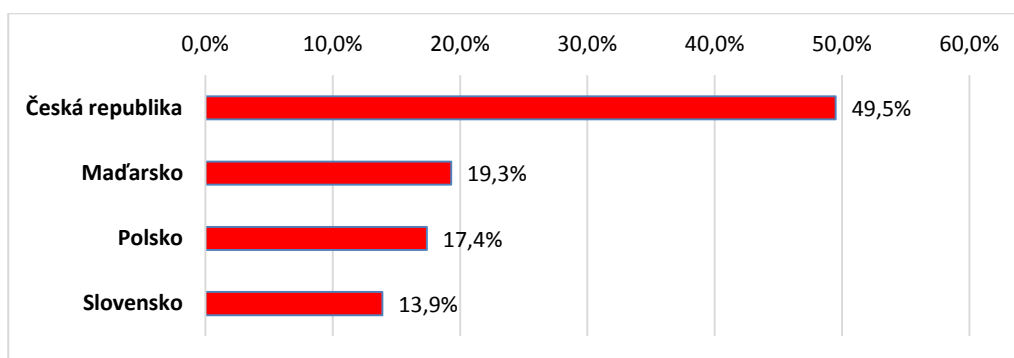
Uvedené kategorie zároveň tvoří kapitoly této studie.

Celkem se ankety CETMS zúčastnilo **909 respondentů**, z nich pak **729 respondentů** anketu dokončilo. V úvahu budou v dalších částech průzkumu brány pouze dokončené odpovědi.

II. O vás

Sídlo podnikání

Výrazně nejvíce respondentů uvedlo jako své sídlo podnikání Českou republiku (celkem 450 respondentů, tzn. 49,5 % z celkového počtu), druhé nejvyšší zastoupení měli respondenti se sídlem podnikání v Maďarsku (celkem 175, tj. 19,3 % respondentů), následováni respondenty se sídlem podnikání v Polsku (celkem 158 respondentů, tj. 17,4 %) a na Slovensku (celkem 126 respondentů, tj. 13,9 %).

Graf 1: Sídlo podnikání

korelace se však vysledovat podařilo. Cílová skupina nebyla reprezentativní, a to z dvojího pohledu: Jednak co se týče počtu respondentů (většina pocházela z České republiky, což nekoresponduje s poměrem počtu obyvatel země vzhledem k ostatním zemím V4), jednak co se týče jejich sociální distribuce, což bylo způsobeno komunikačními prostředky použitými ke kontaktování potenciálních účastníků studie.

Pohlaví

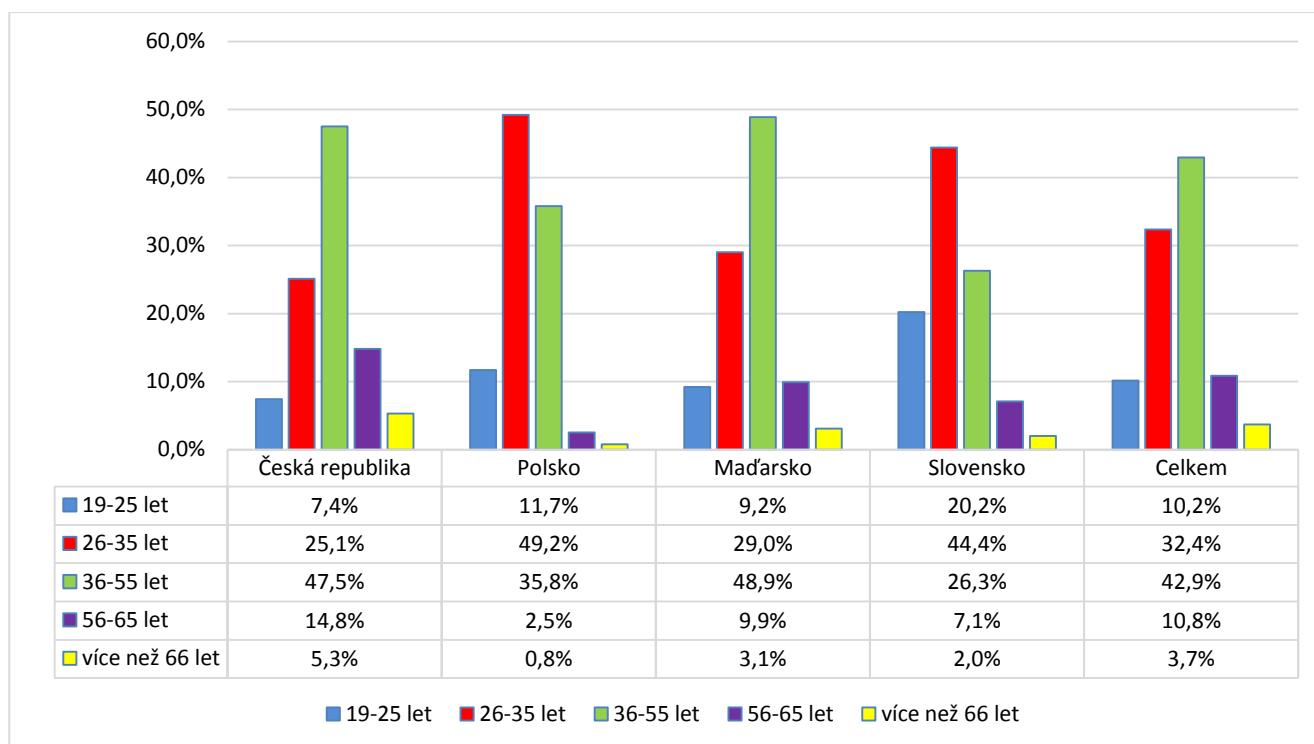
Ve všech čtyřech zemích převažoval podíl žen nad muži.

Nejvyšší podíl žen byl zjištěn **v Polsku** (97 respondentů ze 120, tj. 80,8 %), následován podílem žen **v Maďarsku** (94 respondentů ze 131, tj. 71,8 %) a **v České republice** (271 respondentů z 379, tj. 71,5 %). **Nejnižší** podíl žen byl zjištěn **na Slovensku** (65 respondentů z 99, tj. 65,7 %).

Celkový poměr žen vůči mužům byl přibližně **3 ku 1** (72,3 % žen ku 27,7 % mužů).

Kolik je vám let?

U této otázky měli respondenti zvolit svůj věk v rozmezí „**19–25 let**“, „**26–35 let**“, „**36–55 let**“, „**56–65 let**“ nebo „**více než 66 let**“.

Graf 2: Věk respondentů

Jak ukazuje tabulka, nejvíce nejmladších respondentů (mladších 25 let) pocházelo ze **Slovenska** (20,2 %), následováni respondenty **z Polska** (11,7 %) a **z Maďarska** (9,2 %). Nejméně respondentů mladších 25 let pocházelo z **České republiky** (7,4 %). Z České republiky také pocházelo **nejvíce respondentů starších 66 let (5,3 %)**. Zde byl patrný velký rozdíl například ve srovnání s Polskem, kde respondenti starší 66 let tvořili pouze 0,8 % respondentů (na Slovensku 2 % a v Maďarsku 3,1 %).

Nejméně zastoupenou věkovou skupinou byli ve všech zemích respondenti starší 66 let. **Nejvíce zastoupenou věkovou skupinou** pak respondenti ve věku 26–35 let v Polsku a na Slovensku a ve věku 36–55 let v České republice a v Maďarsku. Zde je vhodné upozornit na korelaci s údaji o délce praxe (viz níže), kde byla v této studii zaznamenána nejvyšší míra zastoupení překladatelů s dlouhodobější praxí.

Nejvyšší dosažené vzdělání

Zde měli respondenti zvolit své nejvyšší dosažené vzdělání. Výsledky ukazuje následující tabulka:

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené bakalářské vzdělání	5,5 % 21	3,3 % 4	10,7 % 14	10,1 % 10	6,7 % 49
Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené magisterské vzdělání	30,1 % 114	35,0 % 42	29,8 % 39	38,4 % 38	32,0 % 233
Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené doktorské vzdělání	3,7 % 14	0,8 % 1	4,6 % 6	5,1 % 5	3,6 % 26
Mám titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: jiné než vysokoškolské vzdělání	1,3 % 5	2,5 % 3	16,0 % 21	0,0 % 0	4,0 % 29
Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: <i>lingvistika, ukončené bakalářské</i>	3,4 % 13	1,7 % 2	2,3 % 3	2,0 % 2	2,7 % 20
Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: <i>lingvistika, ukončené magisterské</i>	24,8 % 94	21,7 % 26	3,8 % 5	21,2 % 21	20,0 % 146
Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: <i>technický obor</i>	11,1 % 42	5,0 % 6	7,6 % 10	10,1 % 10	9,3 % 68
Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: <i>humanitní obor</i>	10,0 % 38	25,0 % 30	13,7 % 18	4,0 % 4	12,3 % 90
Jsem vysokoškolským STUDENTEM v oboru překladatelství	2,9 % 11	1,7 % 2	4,6 % 6	8,1 % 8	3,7 % 27
Jsem vysokoškolským STUDENTEM v jiném oboru než překladatelství	1,6 % 6	0,8 % 1	0,8 % 1	0,0 % 0	1,1 % 8
Nemám vysokoškolské vzdělání	5,5 % 21	2,5 % 3	6,1 % 8	1,0 % 1	4,5 % 33
Celkem	379	120	131	99	729

Tabulka 1: Nejvyšší dosažené vzdělání

Ve všech zemích uvedlo shodně nejvyšší procento respondentů jako své nejvyšší dosažené vzdělání **ukončené magisterské vzdělání v oboru překladatelství**.

V pořadí druhé nejčastěji dosažené vzdělání se již v jednotlivých zemích liší. V České republice (24,8 % respondentů) a na Slovensku (21,2 % respondentů) se na druhém místě shodně umístilo **ukončené magisterské vzdělání v oboru lingvistika**², v Polsku **ukončené magisterské vzdělání v humanitním oboru**³ (25 % respondentů), a v Maďarsku **jiné než vysokoškolské vzdělání v oboru překladatelství**⁴ (16 %).

Celkově nejméně respondentů uvedlo jako své vzdělání současné vysokoškolské studium v jiném oboru než překladatelství (8 respondentů z celkových 729, tj. 1,1 %).

Za povšimnutí stojí nízké procento respondentů s ukončeným **doktorským vzděláním** v oboru překladatelství v Polsku.

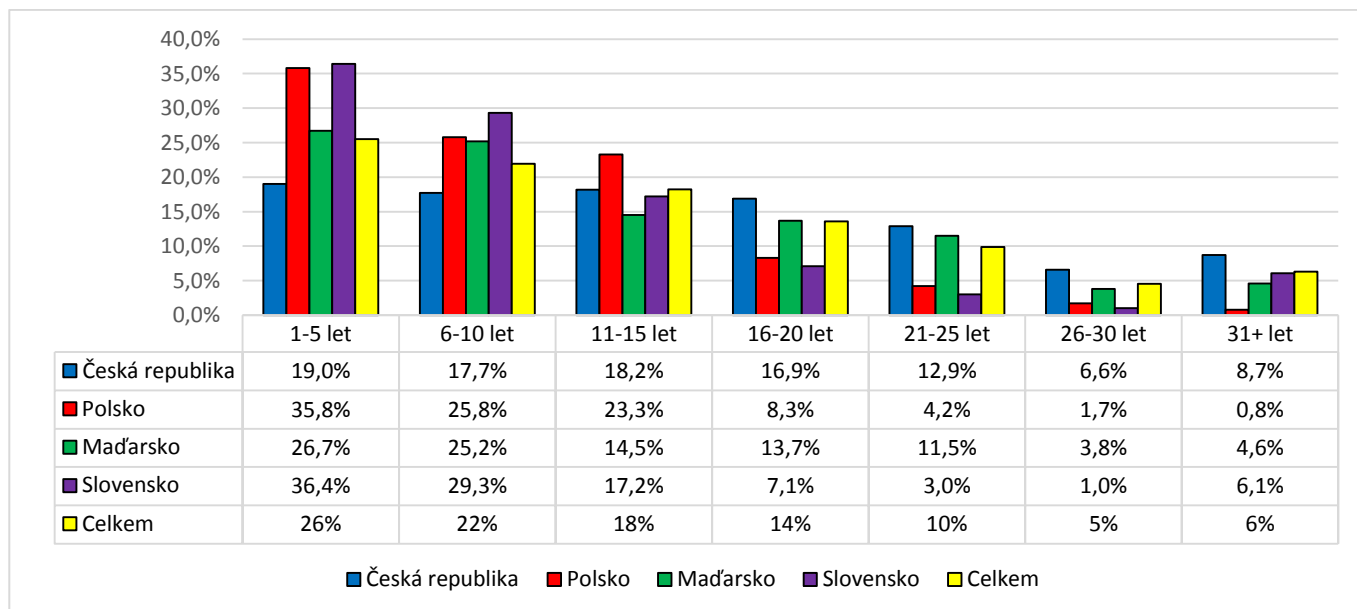
² V porovnání oproti nízkému zastoupení v Maďarsku (3,8 %).

³ Opět výrazný rozdíl, tentokrát oproti Slovensku (4 %)

⁴ Opět rozdíl v porovnání s ostatními zeměmi.

Délka praxe v překládání

Jak ukazuje graf níže, respondenti měli možnost volit mezi sedmi různými délkami překladatelské praxe.

Graf 3: Délka překladatelské praxe

Nejčastěji zvolená délka překladatelské praxe je 1–5 let, což poukazuje na velký podíl osob, které vstoupily na překladatelský trh nedávno. Nejvýraznější situace je v Polsku a na Slovensku.

Nejzkušenější překladatelé se vyskytovali mezi respondenty v České republice⁵.

III. Profesní profil

Vaše portfolio služeb

Zde měli respondenti zvolit, jaký procentuální podíl jejich činnosti tvoří následující aktivity: překladatelství, tlumočnictví, terminologické práce, jiné aktivity související s jazyky a aktivity nesouvisející s jazyky. Každé z možností měli respondenti přiřadit hodnotu od 10 do 100 %.

Výsledky⁶ shrnuje následující tabulka.

⁵ Celkem 15,3 % respondentů z ČR překládalo 26 a více let, oproti tomu stejnou délku praxe v Polsku vykazalo pouze 2,5 % respondentů.

⁶ Vážený průměr všech odpovědí.

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Překladačství	41,61 %	50,37 %	55,65 %	49,58 %	46,50 %
Tlumočnictví	15,97 %	17,46 %	16,10 %	15,26 %	16,24 %
Terminologické práce	7,90 %	2,30 %	4,96 %	4,59 %	5,88 %
Jiné aktivity související s jazyky	20,86 %	18,23 %	15,23 %	17,55 %	19,21 %
Aktivity nesouvisející s jazyky	13,66 %	11,63 %	8,05 %	13,02 %	12,17 %

Tabulka 2: Aktivity související s překladačstvím (v %)

Výsledky ze všech zemí byly poměrně vyrovnané, nejvíce se respondenti věnují **překladačství** a na druhém místě **jiným aktivitám souvisejícím s jazyky**⁷.

Nejméně se respondenti ze všech zemí věnují terminologické práci.

Jako překladač pracuji...

Tato otázka měla za cíl ukázat, v jakém pracovním poměru respondenti v jednotlivých zemích nejčastěji pracovali.

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
... coby OSVČ pro přímé zadavatele	30,05 %	32,72 %	27,61 %	22,10 %	29,02 %
... coby OSVČ pro překladačskou agenturu	26,51 %	27,93 %	37,41 %	26,84 %	28,74 %
... v překladačské agentuře	8,69 %	9,89 %	7,04 %	11,77 %	8,89 %
... ve veřejné instituci nebo podniku	20,78 %	10,56 %	9,95 %	15,65 %	16,15 %
... ostatní	13,97 %	18,89 %	18,00 %	23,64 %	17,21 %

Tabulka 3: Pracovní poměr

Nejčastěji pracovali respondenti ve všech zemích **coby OSVČ**, v České republice a v Polsku pro přímé zadavatele a v Maďarsku a na Slovensku pro překladačskou agenturu.

Nejméně respondentů ve všech zemích pracovalo **jako zaměstnanci překladačské agentury**.

Národní/mezinárodní portfolio

Tato otázka zkoumala, jaký procentuální podíl překladačské činnosti respondentů tvoří podíl překladačské práce pro tuzemské klienty, podíl překladačské práce pro zahraniční klienty (v rámci zemí V4), podíl překladačské práce pro zahraniční klienty (mimo země V4 – nevztahuje se na instituce EU) a podíl překladačské práce pro instituce EU (přímo nebo prostřednictvím agentury). Každé z možností měli respondenti přiřadit hodnotu od 10 do 100 %.

Výsledky⁸ shrnuje následující tabulka.

⁷ Výjimkou je Maďarsko, kde se na druhém místě nejvíce respondentů věnuje tlumočnictví, vzhledem k malému procentuálnímu rozdílu oproti třetímu místu (jiné aktivity související s jazyky) a relativně malému množství respondentů se ale může jednat pouze o statistickou odchylku.

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Podíl překladatelské práce pro tuzemské klienty	56,89 %	61,37 %	57,28 %	48,37 %	56,47 %
Podíl překladatelské práce pro zahraniční klienty: v rámci zemí V4	12,31 %	12,09 %	9,32 %	16,57 %	12,37 %
Podíl překladatelské práce pro zahraniční klienty: mimo země V4 (nevztahuje se na instituce EU)	21,52 %	19,48 %	25,08 %	23,20 %	22,11 %
Podíl překladatelské práce pro instituce EU (přímo nebo prostřednictvím agentury)	9,28 %	7,05 %	8,32 %	11,86 %	9,05 %

Tabulka 4: Portfolio

Nejvyšší podíl překladatelské práce vykonávali respondenti ve všech zemích **pro tuzemské klienty**. Pokud pak respondenti vykonávali přeshraniční překladatelskou činnost, zaměřovali se na **země mimo Visegrádskou čtyřku**. **Nejmenší podíl** respondentů překládá pro instituce Evropské unie.

Specializace

Pro jaké odvětví respondenti nejčastěji překládají, ukazuje následující tabulka:

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Účetnictví	4,24 %	3,78 %	4,18 %	1,69 %	3,83 %
Letectví a kosmonautika	0,50 %	0,60 %	0,28 %	0,84 %	0,52 %
Zemědělství	1,77 %	1,06 %	1,95 %	1,48 %	1,64 %
Archeologie	0,45 %	0,91 %	0,00 %	0,00 %	0,39 %
Architektura	1,46 %	1,51 %	2,37 %	1,69 %	1,67 %
Umění	3,28 %	4,08 %	2,93 %	4,01 %	3,44 %
Astronomie	0,15 %	0,60 %	0,14 %	0,21 %	0,23 %
Automobilový průmysl	3,99 %	1,96 %	3,63 %	4,64 %	3,65 %
Bankovníctví	3,94 %	4,23 %	4,46 %	2,32 %	3,89 %
Chemický průmysl	1,82 %	1,81 %	0,98 %	1,48 %	1,62 %
Stavební inženýrství	3,13 %	2,87 %	1,81 %	3,16 %	2,84 %
IT	3,38 %	3,17 %	4,32 %	5,27 %	3,76 %
Credit Management	0,66 %	1,36 %	0,98 %	1,27 %	0,91 %
Kulinářství	1,67 %	1,51 %	2,51 %	1,90 %	1,83 %
Finance	4,59 %	4,68 %	6,69 %	4,64 %	5,01 %
Lesnictví	0,71 %	0,76 %	0,28 %	0,63 %	0,63 %
Obecné	10,15 %	9,06 %	11,30 %	10,13 %	10,17 %
Historie	2,47 %	3,02 %	1,67 %	1,90 %	2,35 %
Pojišťovnictví	2,57 %	2,87 %	2,65 %	2,53 %	2,63 %
Právní a notářské služby	9,29 %	8,76 %	8,37 %	7,38 %	8,79 %
Literární překlady	3,18 %	3,78 %	2,51 %	3,38 %	3,18 %
Marketing	6,16 %	5,29 %	6,14 %	6,12 %	6,00 %

⁸ Vážený průměr všech odpovědí.

Matematika a fyzika	0,35 %	0,76 %	0,56 %	0,21 %	0,44 %
Mechanika	2,22 %	2,57 %	2,51 %	4,22 %	2,58 %
Lékařství	3,28 %	3,63 %	1,81 %	3,38 %	3,08 %
Hudba	1,31 %	1,51 %	1,39 %	0,63 %	1,28 %
Námořnictví	0,20 %	0,91 %	0,28 %	0,00 %	0,31 %
Farmaceutický průmysl	1,97 %	2,42 %	1,12 %	3,16 %	2,03 %
Náboženství	1,06 %	1,66 %	0,84 %	0,84 %	1,10 %
Přírodní vědy	1,67 %	2,57 %	3,21 %	4,22 %	2,43 %
Společenské vědy	5,55 %	4,68 %	7,11 %	6,12 %	5,76 %
Cestovní ruch	5,05 %	4,38 %	5,30 %	5,27 %	5,01 %
Ostatní	7,77 %	7,25 %	5,72 %	5,27 %	6,99 %

Tabulka 5: Specializace

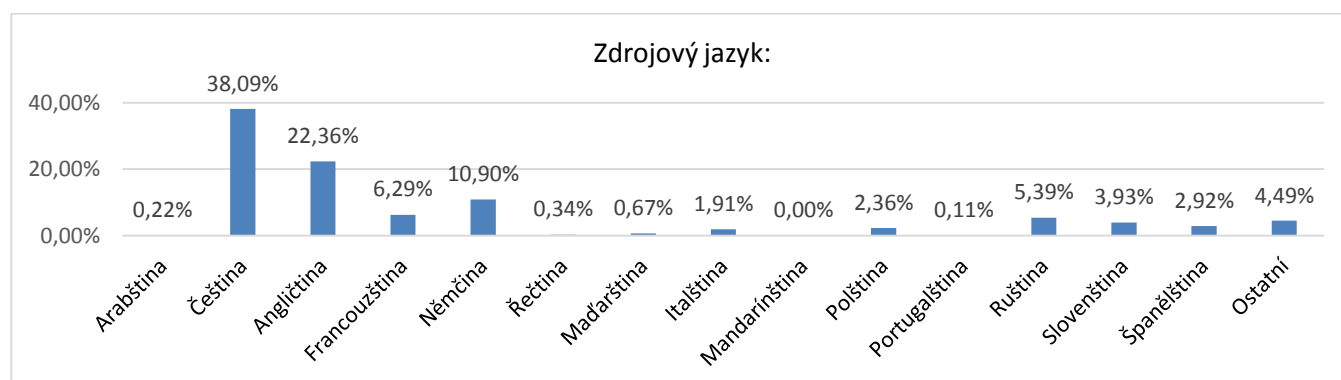
Jako nejčastější odvětví využívající překladatelské služby označili respondenti ve všech čtyřech zemích „obecné“. Shoda panovala také na druhém a třetím místě. Za druhé nejčastější odvětví, kterému propůjčují své služby, označili respondenti **právní a notářské služby**, za třetí nejčastější pak **marketing**. Poměrně vysoko se na žebříčku objevily také finance, společenské vědy, cestovní ruch a „ostatní“⁹.

IV. Jazyky

Překládám z/do následujícího jazyka:

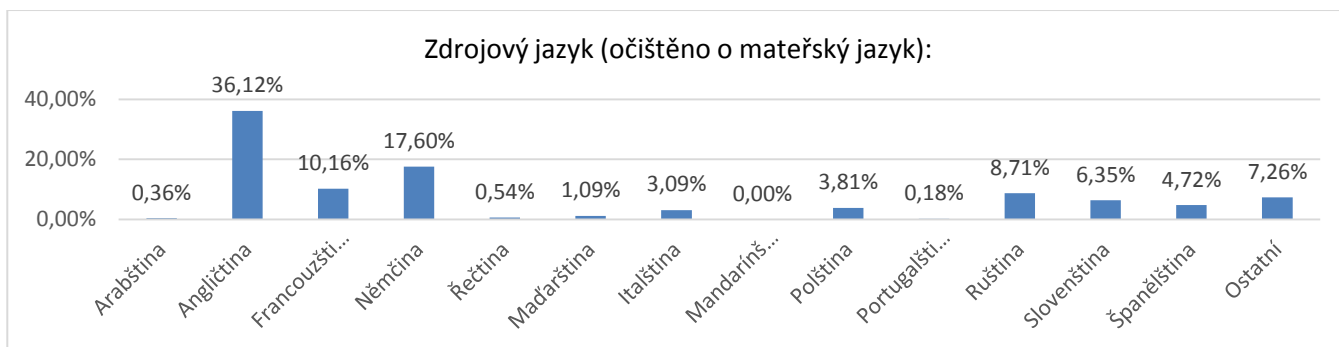
i) *Čeština*

Nejčastější jazyky, z/do kterých překládají respondenti z **České republiky**, ukazují následující grafy:

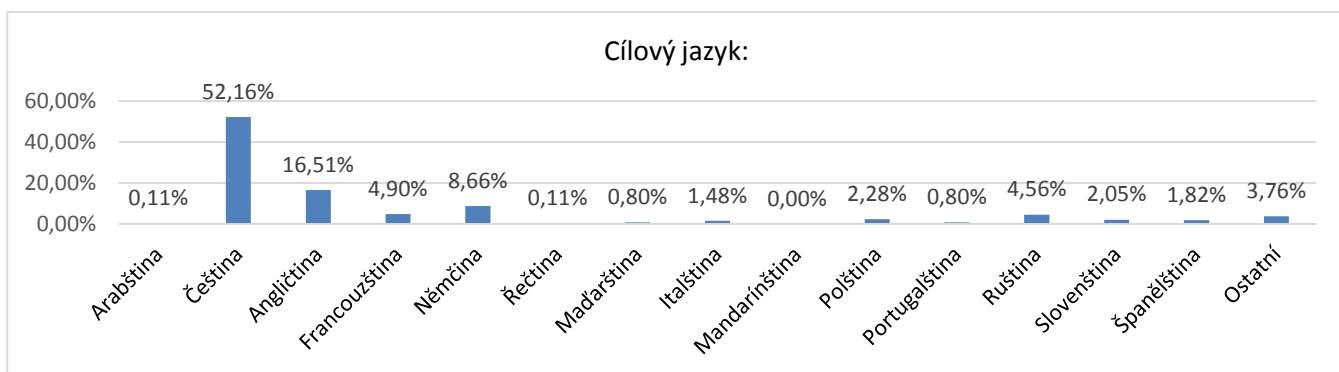

Graf 4: Zdrojový jazyk (ČR)

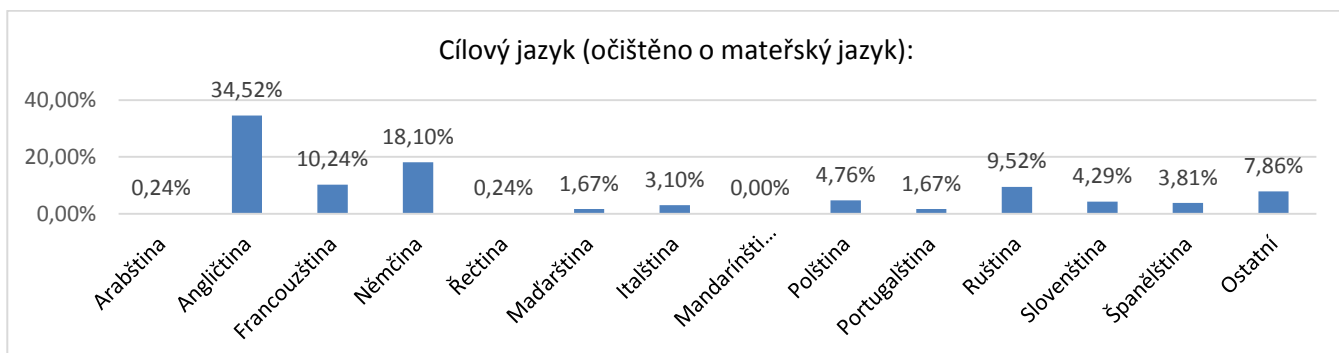
⁹ Všechna tato odvětví dosáhla ve všech zemích více než 4 %.

Graf 5: Zdrojový jazyk (ČR) – očistěno

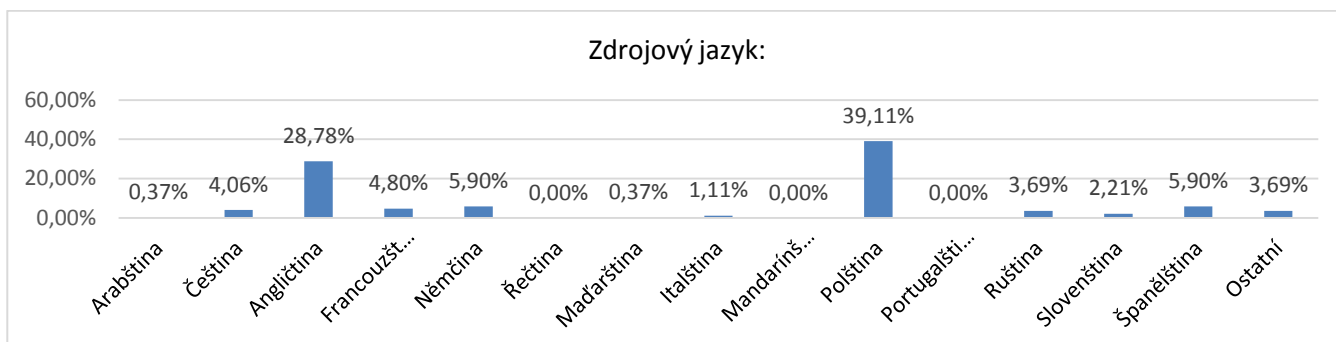
Graf 6: Cílový jazyk (ČR)

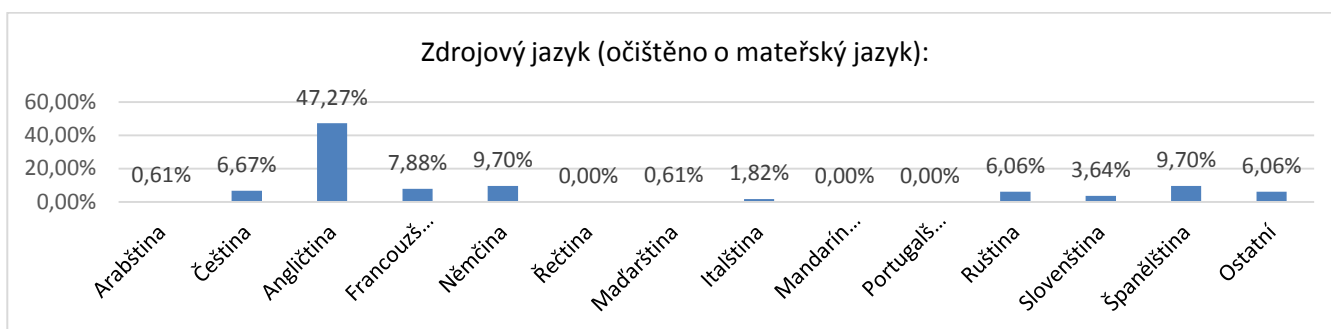
Graf 7: Cílový jazyk (ČR) – očistěno

ii) *Polština*

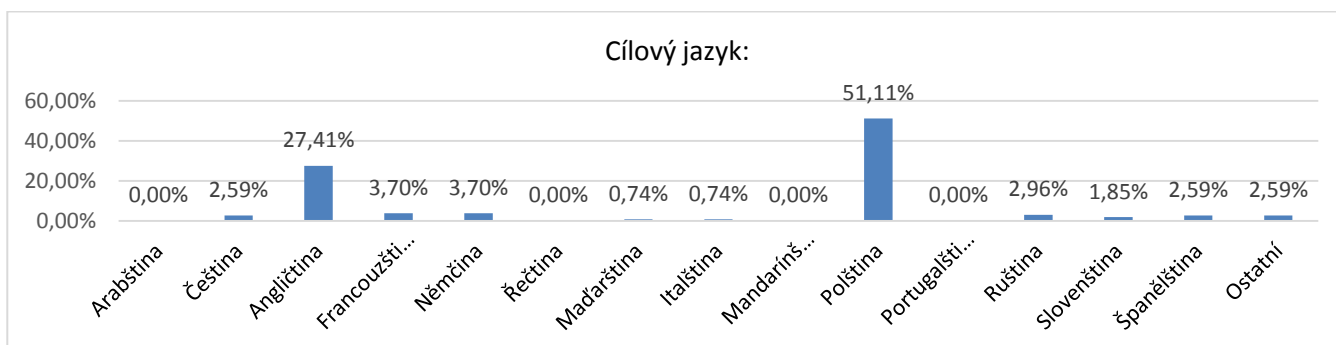
Nejčastější jazyky, z/do kterých překládají respondenti z **Polska**, ukazují následující grafy:

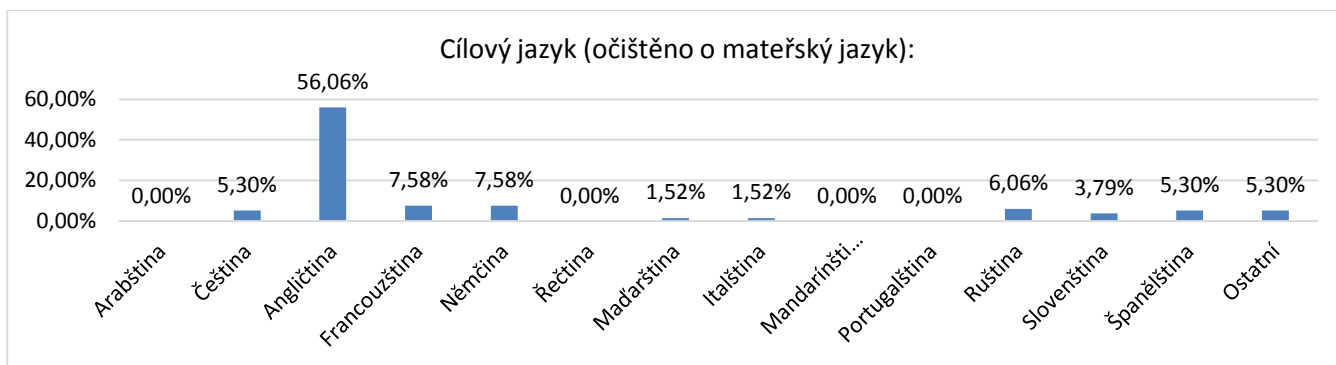
Graf 8: Zdrojový jazyk (PL)

Graf 9: Zdrojový jazyk (PL) – očistěno

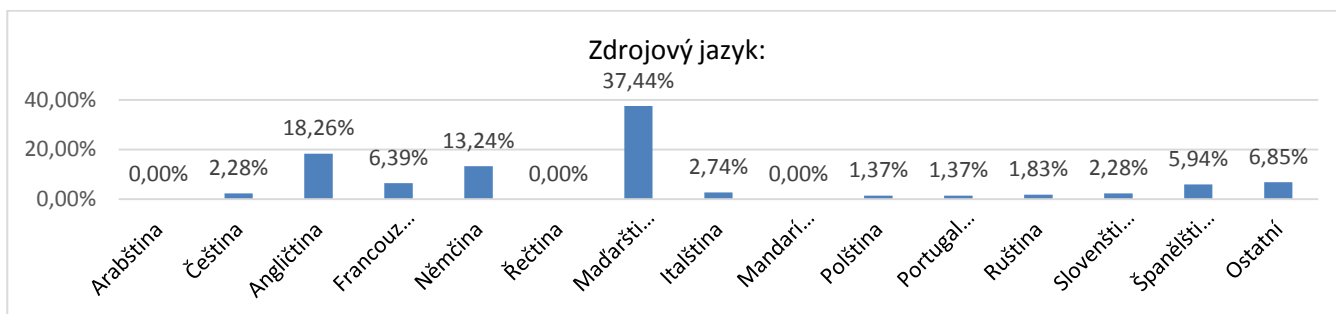
Graf 10: Cílový jazyk (PL)

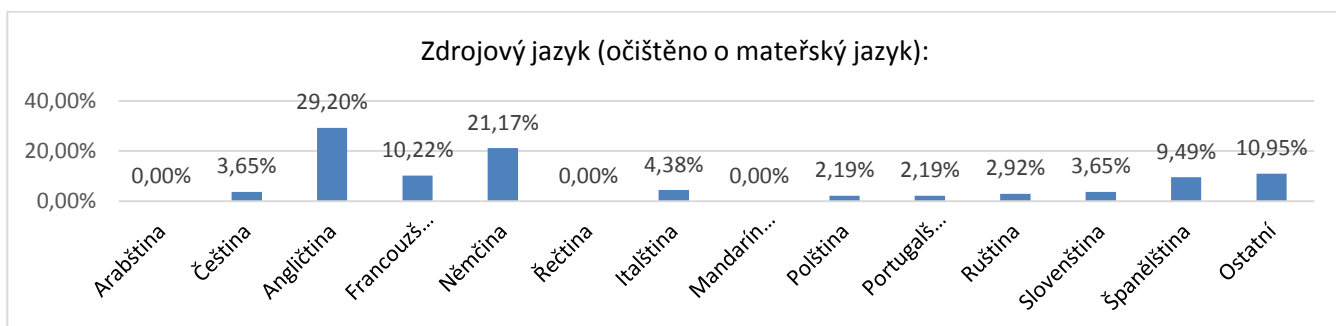
Graf 11: Cílový jazyk (PL) – očistěno

iii) *Maďarština*

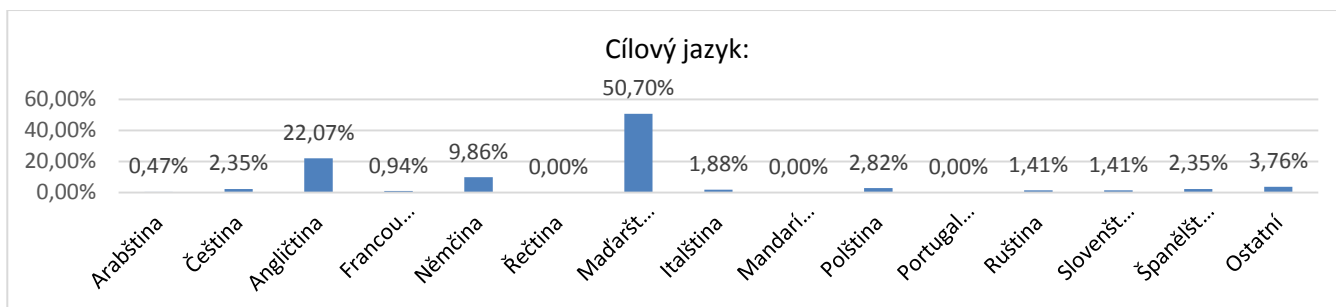
Nejčastější jazyky, z/do kterých překládají respondenti z **Maďarska**, ukazují následující grafy:

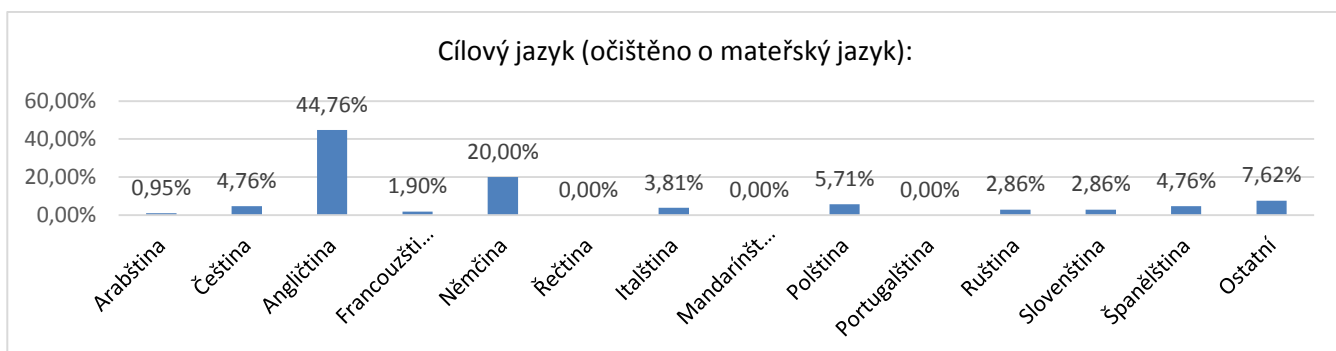
Graf 12: Zdrojový jazyk (HU)

Graf 13: Zdrojový jazyk (HU) – očistěno

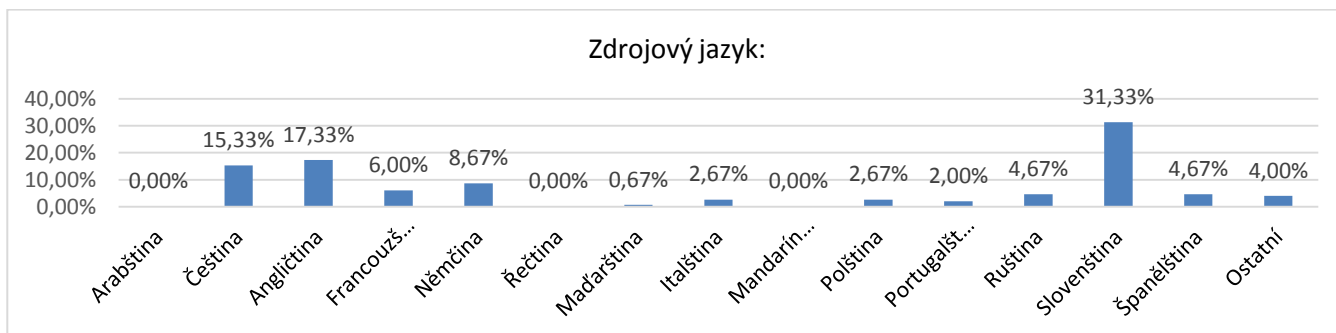
Graf 14: Cílový jazyk (HU)

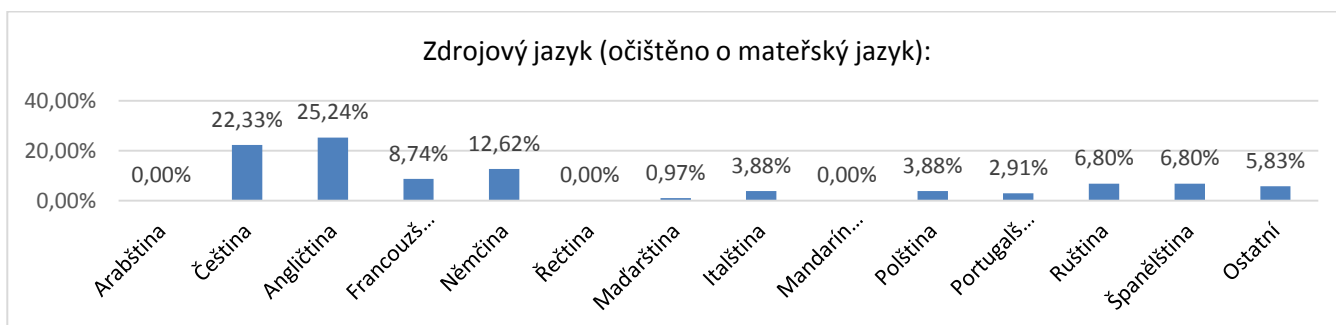
Graf 15: Cílový jazyk (HU) – očistěno

iv) *Slovenština*

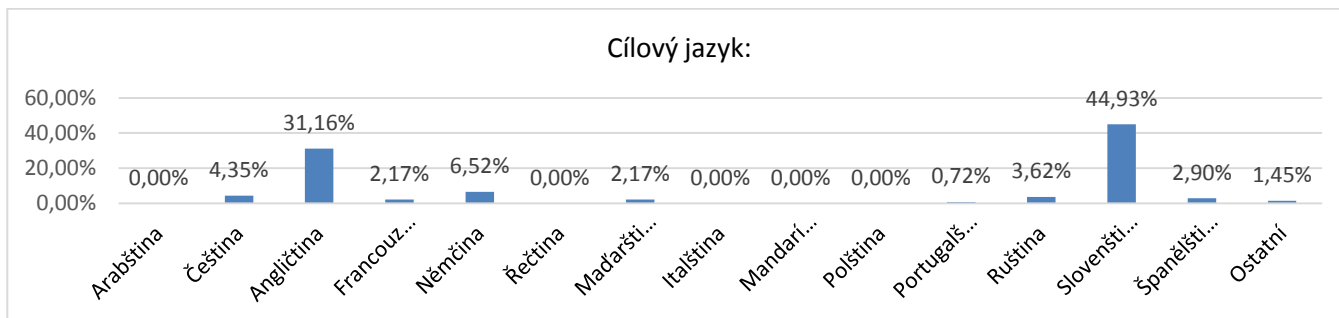
Nejčastější jazyky, z/do kterých překládají respondenti ze Slovenska, ukazují následující grafy:

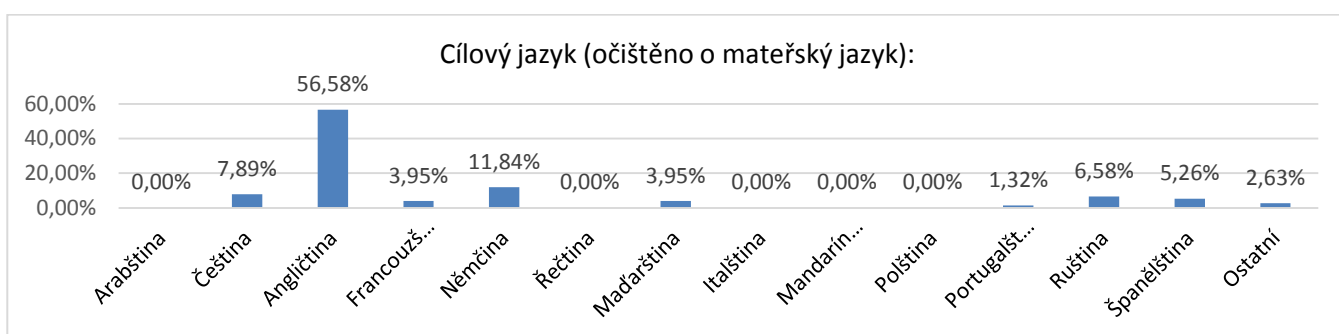
Graf 16: Zdrojový jazyk (SK)

Graf 17: Zdrojový jazyk (SK) – očištěno

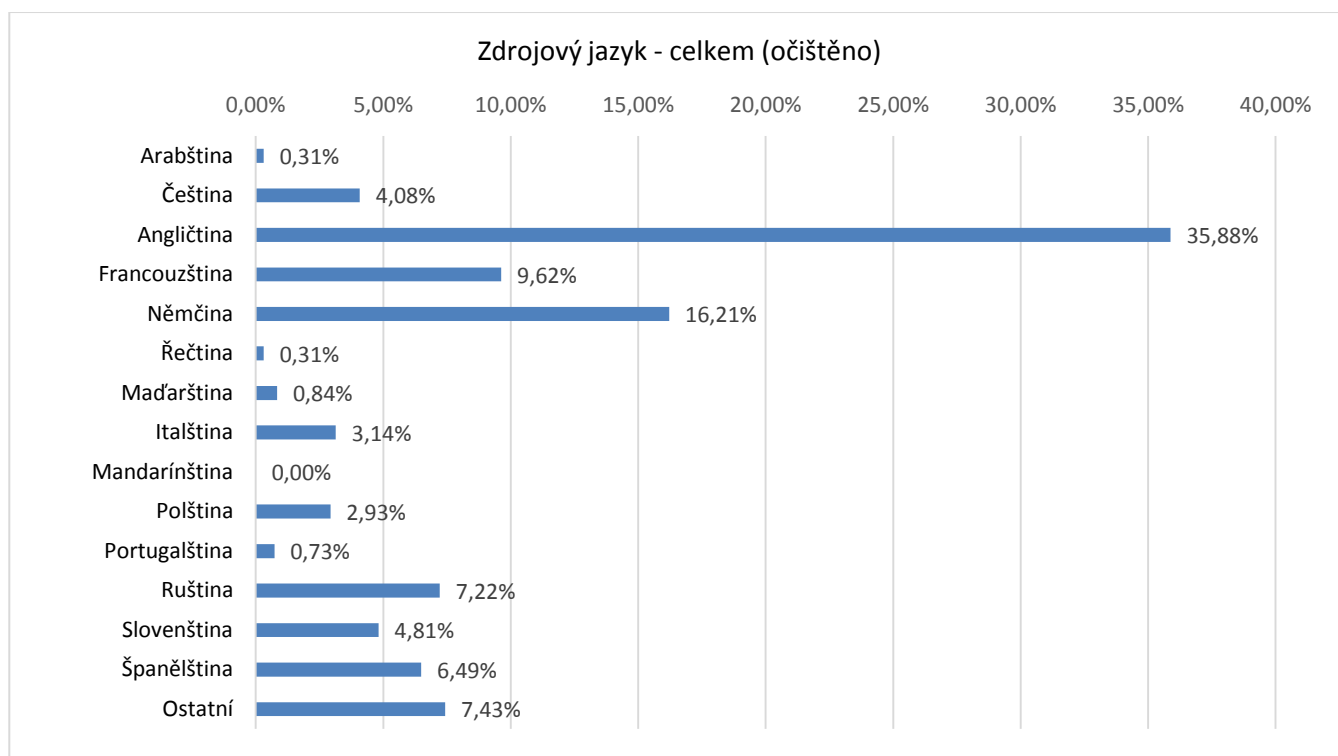
Graf 18: Cílový jazyk (SK)

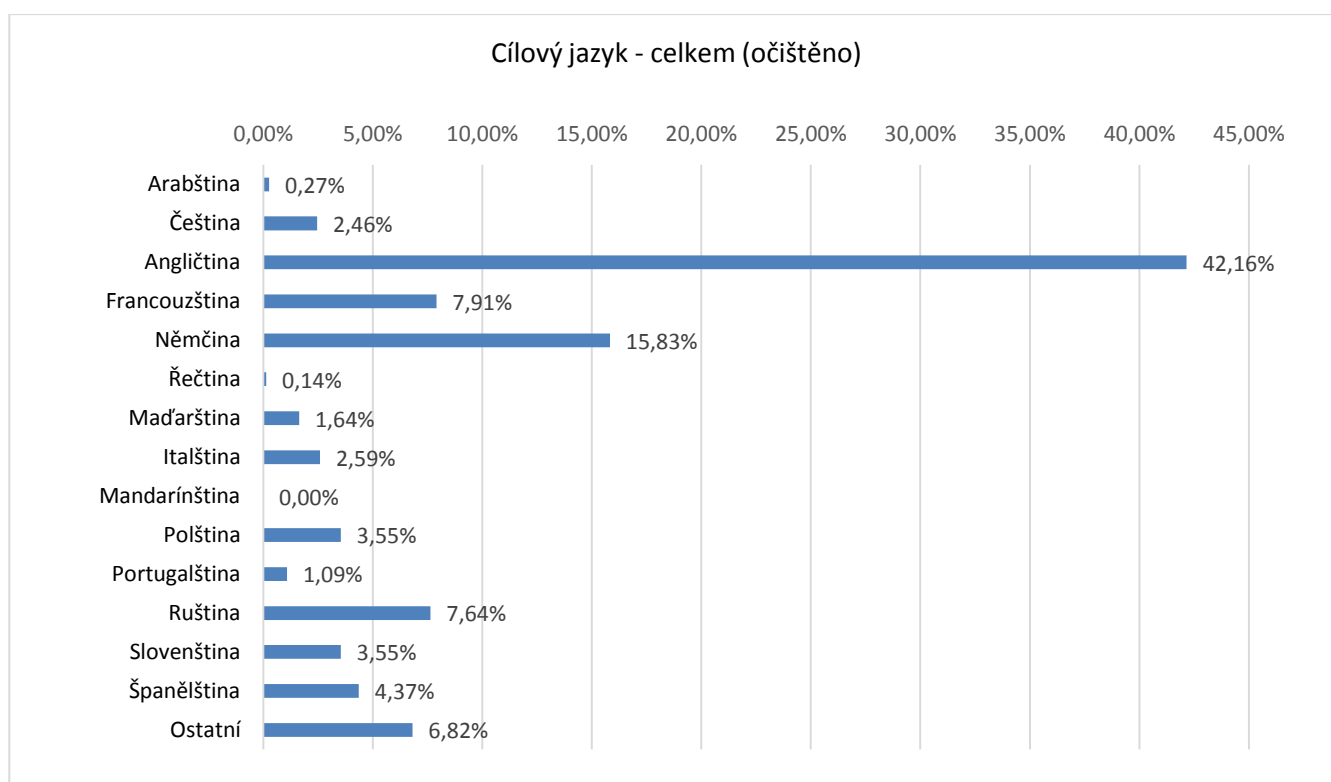
Graf 19: Cílový jazyk (SK) – očištěno

v) Celkem

Jazyky, z/do kterých nejčastěji překládají respondenti ze zemí V4 (celkem), pak ukazují následující dva grafy:

Graf 20: Zdrojový jazyk (celkem) - očistěno

Graf 21: Cílový jazyk (celkem) – očistěno

V průběhu posledních dvou až tří let se poptávka po následujících jazycích zvýšila/snížila...

Respondenti v **České republice** zaznamenali nejvyšší **zvýšení** poptávky po **češtině** (36,88 % respondentů), **angličtině** (24,4 % respondentů) a **němčině** (11,19 % respondentů), což byly zároveň jazyky, u kterých bylo zaznamenáno i nejvyšší **snížení** poptávky (u češtiny tak odpovědělo 52,11 % respondentů, u angličtiny 17,25 % a u němčiny 7,71 % respondentů). Pociťovaná poptávka po češtině v ČR tak absolutně poklesla o 15 %, poptávka po angličtině vzrostla o 7 % a pociťovaná poptávka po němčině vzrostla v absolutních číslech o 3,5 %.

V **Maďarsku** byla situace obdobná. Nejvyšší **zvýšení** poptávky zaznamenali maďarští respondenti také u rodného jazyka, tj. **maďarštiny** (35,55 %), dále pak u **angličtiny** (24,92 %) a **němčiny** (12,96 %). Nejvyšší **snížení** pak zaznamenali u stejných tří jazyků, tzn. **maďarštiny** (53,82 %), **angličtiny** (18,6 %) a **němčiny** (8,31 %). Pociťovaná poptávka po maďarštině v Maďarsku tak absolutně poklesla o 18 %, poptávka po angličtině vzrostla o více než 6 % a pociťovaná poptávka po němčině vzrostla v absolutních číslech o necelých 5 %.

V **Polsku** zaznamenali respondenti nejvyšší **zvýšení** poptávky po **polštině** (42,42 %), **angličtině** (24,24 %) a ve shodné míře po **češtině** (6,06 %), **ruštině** (6,06 %) a **slovenštině** (6,06 %). Nejvyšší **snížení** poptávky pak u **polštiny** (48,48 % respondentů), **angličtiny** (18,18 %) a **ruštiny** (9,09 % respondentů). Pociťovaná poptávka po polštině v Polsku tak absolutně poklesla o 6 %, poptávka po angličtině vzrostla rovněž o 6 % a pociťovaná poptávka po ruštině se snížila v absolutních číslech o 3 %.

Na **Slovensku** respondenti označili jako jazyky s nejméně se **zvýšující** poptávkou **angličtinu** (31,58 %), **češtinu** (13,16 %) a **polštinu** (10,53 %). Nejvyšší **snížení** poptávky zaznamenali také u **angličtiny** (26,32 %), **češtiny** (18,42 %) a **polštiny** (13,16 %). Jednalo se o jedinou zemi, kde se **snížení/zvýšení poptávky nedotklo** (dle respondentů) **rodného jazyka**. Pociťovaná poptávka po angličtině v SR se tak absolutně zvýšila o více než 5 %, poptávka po češtině poklesla o více než 5 % a pociťovaná poptávka po polštině poklesla v absolutních číslech o téměř 3 %.

V. Ceny

Průměrná sazba netto za jednu normostranu (1500 znaků bez mezer/ 250 slov).

Průměrnou sazbu netto v jednotlivých zemích ukazuje následující tabulka (údaje jsou uvedeny v EUR):

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Z cizího do mateřského jazyka	15,80	11,77	12,81	12,47	13,21
Z mateřského do cizího jazyka	15,58	12,30	13,38	14,47	13,93
Z jednoho cizího jazyka do jiného cizího jazyka	17,55	10,85	15,68	17,23	15,33
Celkem	16,31	11,64	13,96	14,72	14,16

Tabulka 6: Netto sazba (v EUR)

Nejlépe jsou v průměru za normostranu placeni **respondenti z České republiky** (16,31 €/NS), následováni respondenty ze Slovenska (14,72 €/NS), Maďarska (13,96 €/NS) a Polska (11,64 €/NS).

Tato informace je ale pravděpodobně značně ovlivněna věkem respondentů¹⁰, nejvyšším dosaženým vzděláním a délkou praxe v překládání¹¹.

VI. Technologie

Používáte nástroje CAT (počítačem podporovaný překlad)? Pokud ano, který program používáte nejčastěji?

Skutečnost, že nástroje CAT respondent nepoužívá, uvedlo 63,28 % účastníků z České republiky, 51,61 % respondentů z Polska, 35,2 % respondentů z Maďarska, 44,36 % respondentů ze Slovenska. Celkem tedy **53,73 % všech respondentů**.

Respondenti měli na výběr z pěti nástrojů CAT: STAR TRANSIT, OMEGA-T, MEMOQ, WORDFAST A TRADOS. Jak ukazuje následující graf, ve všech zemích byl shodně jako nejpoužívanější nástroj označen **TRADOS**. V Polsku se na stejné příčce umístil i **MEMOQ**, v Maďarsku a na Slovensku používaný jako druhý nejčastější nástroj CAT. V České republice se na druhé příčce umístil **WORDFAST**. Respondenti si mohli zvolit také možnost „žádný z výše uvedených“ s možností uvést jiný¹² nástroj CAT.

¹⁰ 20,2 % respondentů ze Slovenska, 11,7 % respondentů z Polska, 9,2 % respondentů z Maďarska a pouze 7,4 % respondentů z České republiky bylo mladších 25 let.

¹¹ Zkušenější překladatelé z ČR a velké procento nováčků v Polsku a na Slovensku.

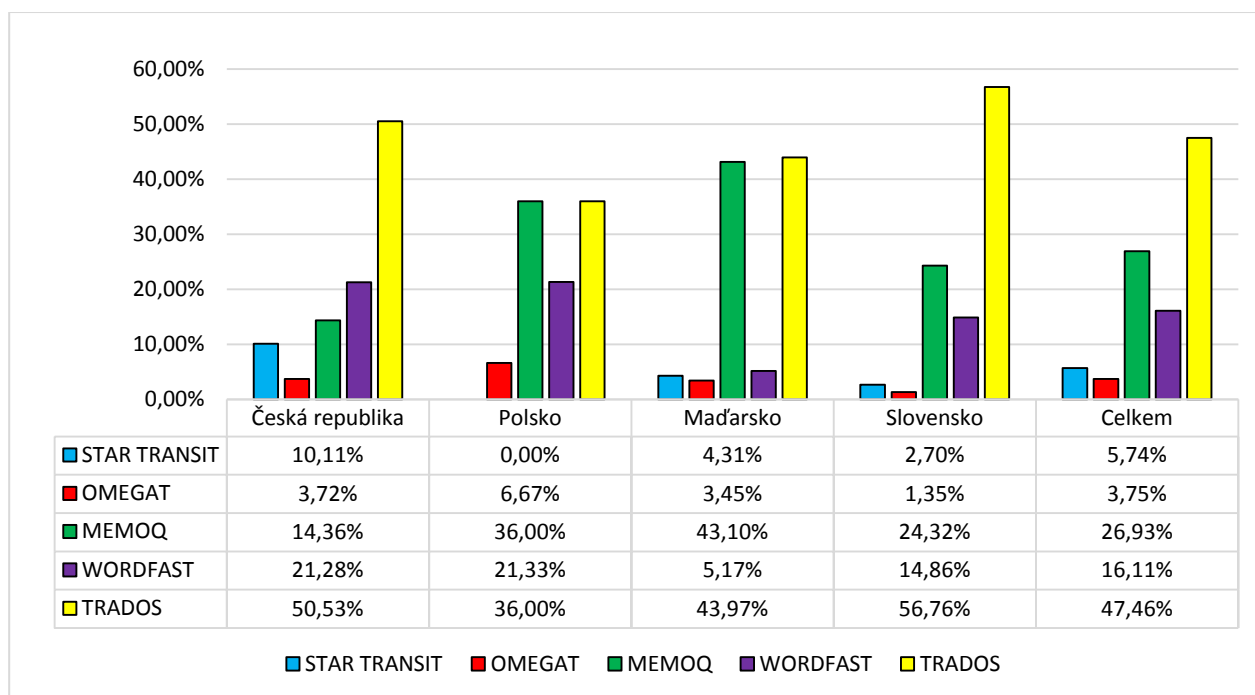
¹² Další používané nástroje CAT:

Česká republika: Across, Deja Vu, Google Translator Toolkit, Heartsome, Idiom WorldServer, MemSource, Metatexis, Microsoft LocStudio, Millenium, OmegaT, Passolo, RC Win Translator, SDL Edit, sdl-lite, SoftLang, Transit, Transsiberian, Tstream Editor, Xliff.

Polsko: Naturally Speaking, Tstream Editor.

Maďarsko: Across, Déja-vu, Editor, ETeam Translator, ForeignDesk, SDL Studio, TR. WORKSPACE, TSTREAM, XLIFF, XTM, Transhelper, TTX.

Slovensko: Across, DocZone, Fluency, HyperHub, Change tracker, Idiom, Tstream, LocStudio, MemSource, Metatexis, POEdit, SDL Studio, SDLX, Smartling, TMX, Translate Google, Translation Workspace, ttw10, TWS, GTT, Xbench.

Graf 22: Nástroje CAT

Podíl překladů vypracovaných s využitím nástrojů CAT

Podíl překladů vypracovaných s využitím nástrojů CAT je **30,86 % v České republice, 39,21 % v Polsku, 47,57 % v Maďarsku a 46,49 % na Slovensku**. Celkem se tedy jedná o **37,37 %** všech překladů vypracovaných respondenty ze zemí „V4“¹³.

Strojový překlad (SP): Obdrželi jste někdy nabídku posteditace strojového překladu (PEMT)? Přijali jste ji?

Výsledky ukazuje následující tabulka:

¹³ Ve všech případech se jedná o vážený průměr.

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Ano, nabídku jsem obdržel/a a přijal/a	5,2 %	6,7 %	4,9 %	8,1 %	5,8 %
Ano, nabídku jsem obdržel/a, ale nepřijal/a	18,3 %	6,7 %	8,7 %	16,2 %	14,4 %
Ne, nabídku jsem neobdržel/a	76,6 %	86,5 %	86,4 %	75,7 %	79,9 %

Tabulka 7: Posteditace strojového překladu

Nabídku neobdrželo nebo nevyužilo celkem v průměru **94,2 % respondentů**. Z toho **94,9 % respondentů v České republice**, **93,2 % respondentů z Polska**, **95,1 % respondentů z Maďarska** a **91,9 % respondentů ze Slovenska**.

Strojový překlad (SP): je s SP/PEMT automaticky spojena nižší kvalita?

Výsledky jsou shrnuty v následující tabulce:

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Ano, klienti se zaměřují pouze na význam, nikoli na pořadí slov/stylistiku	71,4 %	18,0 %	18,4 %	40,5 %	48,92 %
Ne, jedná se o srovnatelně kvalitní překlad	28,6 %	82,0 %	81,6 %	59,5 %	51,08 %

Tabulka 8: Strojový překlad - kvalita

Pouze v České republice uvedli respondenti (71,4 %), že klienti spojují strojový překlad s nižší kvalitou. V ostatních zemích je (posteditovaný) strojový překlad pokládán za srovnatelně kvalitní s lidským překladem.

Strojový překlad: Jak určujete cenu překladu?

Cena posteditace strojového překladu je v jednotlivých zemích stanovována následujícím způsobem:

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Hodinová sazba	26,60 %	24,7 %	22,3 %	25,7 %	25,36 %
Určité procento z obvyklé ceny překladu	29,00 %	34,8 %	46,6 %	31,1 %	33,45 %
Jiný (prosíme, uveďte) nebo žádný (SP nepřijímám)	44,50 %	40,4 %	31,1 %	43,2 %	41,19 %

Tabulka 9: Strojový překlad - cena

Nejčastějším způsobem stanovení ceny u strojového překladu je určité procento z obvyklé ceny překladu.

Jako nejčastější „jiný“ způsob byla uváděna cena za normostranu nebo stejná sazba jako u obvyklého překladu.

VII. Členství v profesních organizacích

Jsem členem překladatelské organizace z následujícího důvodu

Důvody respondentů pro členství v profesních organizacích ukazuje následující tabulka:

Možnosti	Česká republika	Polsko	Maďarsko	Slovensko	Celkem
Uveřejnění v průběžně aktualizované databázi, kde si zákazníci hledají tlumočníky a překladatele	14,74 %	13,3 %	40,4 %	17,2 %	16,36 %
Výměna profesních zkušeností s kolegy, sdílení pracovních příležitostí	16,72 %	46,7 %	27,7 %	20,7 %	18,72 %
Možnost účastnit se vzdělávacích a kulturně zaměřených akcí s členskou slevou	17,17 %	16,7 %	2,1 %	3,4 %	15,71 %
Možnost čerpat slevy u vydavatelů, výrobců softwaru i prodejců či dodavatelů dalších produktů	3,65 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	3,14 %
Odborný bulletin vydávaný asociací	11,25 %	0,0 %	2,1 %	0,0 %	9,82 %
Newsletter s aktuálními informacemi o nejbližších akcích, pracovních příležitostech, publikacích...	9,73 %	0,0 %	2,1 %	0,0 %	8,51 %
Interní diskusní fórum	8,97 %	6,7 %	4,3 %	6,9 %	8,51 %
Terminologická databáze přístupná členům	5,17 %	0,0 %	2,1 %	13,8 %	5,10 %
Členstvím dávám klientům najevo aktivní přístup ke své profesi	11,70 %	16,7 %	10,6 %	20,7 %	12,17 %
Jiný (prosíme, uveďte)	0,91 %	0,0 %	8,5 %	17,2 %	1,96 %

Tabulka 10: Důvody členství v profesních organizacích

Na první pohled se jedná o výrazné rozdíly (srov. například rozptýl preferencí u první otázky). Jako nejčastější důvody pro členství v profesní organizaci uváděli **respondenti v České republice** možnost **účastnit se vzdělávacích a kulturně zaměřených akcí s členskou slevou**, **výměnu profesních zkušeností s kolegy a sdílení pracovních příležitostí** a **uveřejnění v průběžně aktualizované databázi, kde si zákazníci hledají tlumočníky a překladatele**.

Respondenti **v Polsku** uváděli jako nejvýznamnější důvod **výměnu profesních zkušeností s kolegy a sdílení pracovních příležitostí**, na druhém místě se pak umístila shodně **možnost účastnit se vzdělávacích a kulturně zaměřených akcí s členskou slevou a dokázání aktivního přístupu k profesi**.

V Maďarsku bylo zdaleka nejčastějším důvodem pro vstup do profesní **organizace uveřejnění v průběžně aktualizované databázi, kde si zákazníci hledají tlumočníky a překladatele**, následované **výměnou profesních zkušeností s kolegy a sdílením pracovních příležitostí**.

Na Slovensku uvedli respondenti jako nejčastější důvod členství **výměnu profesních zkušeností s kolegy a sdílení pracovních příležitostí a dokázání aktivního přístupu k profesi**.

Nejméně častým z výše uvedených důvodů byla ve všech zemích **možnost čerpat slevy u vydavatelů, výrobců softwaru i prodejců či dodavatelů dalších produktů**.

Nejsem členem překladatelské organizace z následujícího důvodu

Příklady důvodů, proč nezvolili členství v profesní organizaci, které uváděli respondenti:

„Zatím mi členství nepřišlo jako nutná věc k profesnímu rozvoji.“

„Členství pro mě není přínosné. Profesní zkušenosti si vyměňuji přímo s kolegy, kteří pracují se stejnou jazykovou kombinací a specializací, což platí i pro sdílení pracovních příležitostí. Tarify doporučené JTP jsou nereálné a na trhu neuplatnitelné.“

„Nechuť schůzovat a angažovat se.“

„Neznám výhody, které by mi členství přineslo. Nikdy jsem nad tím neuvažovala.“

„Byla jsem členem KST ČR A JTP. Pouze jsem platila poplatky a žádný profit jsem nepociťovala.“

„Necítím potřebu, možnost účastnit se pořádaných akcí i bez členství.“

„Byl jsem členem, ale neviděl jsem v tom příliš smysl.“

„Dříve členství v JTP, ale nemožnost využít výhod plynoucích z členství z časových důvodů. Také jsem nezaznamenal žádný přínos při získávání zakázek.“

„Nevidím v organizacích nějaký přínos s ohledem na překládané jazyky.“

„Nevidím zatím pádný důvod pro členství (obzvláště v JTP), na rozdíl od zahraničních ekvivalentů se mu nedaří prosazovat profesní zájmy překladatelů a tlumočnicků s dostatečnou razancí.“

„Zatiaľ nízka motivácia stať sa členom. Udržiavam kontakty s členmi, som priebežne informovaná o aktivitách spolkov.“

„Bola som členkou JTP, ale členstvo som ukončila vzhľadom na vtedajšiu absenciu podujatí/akcií pre prekladateľov na Slovensku.“

„Som dostatočne pracovne vyťažенý, nepotrebujem výhody členstva a viac práce.“

„Momentálne v tom nevidím zmysel/všetko, čo potrebujem, si zistím na internete.“

VIII. Nejdůležitější poznatky

- **Typickým představitelem překladatelské profese v zemích V4** je jednatřicetiletá překladatelka, která má magisterský diplom z překladatelství a této profesi se věnuje méně než pět let. Pracuje spíše pro tuzemské klienty, nespecializuje se na konkrétní oblast (překládá „obecné“ texty). Za jednu normostranu si účtuje 14 eur (průměrná sazba, zahrnuje i překlad do cizího jazyka), nabízí překlad z i do angličtiny a není členkou překladatelských organizací. Dává přednost práci na volné noze pro přímé zadavatele, nevyužívá nástroje CAT a dosud neobdržela nabídku práce na posteditaci strojového překladu.
- Podle výzkumu neexistuje **specifický trh zemí V4**: pracují-li překladatelé pro mezinárodní zadavatele, nejsou tito ze zemí V4.
- **Největší rozdíly** mezi zeměmi V4:
 - o Polští překladatelé neprojevili příliš velkou ochotu zapojit se do výzkumu překladového trhu (z celkového počtu zúčastněných tvoří pouze 17 %).
 - o Slovenští překladatelé většinou překládají do cizího jazyka.
 - o Polští překladatelé, na rozdíl od kolegů z ostatních zemí V4, jsou spíše absolventy humanitně zaměřených oborů na univerzitách.
 - o Nejnížší ceny za překlad jsou v Polsku, nejvyšší v České republice.
 - o Maďarští překladatelé, na rozdíl od českých, ovládají nástroje CAT na pokročilé úrovni.
 - o Polští překladatelé uvedli nejčastěji jako preferovaný zdrojový jazyk angličtinu a jako nejméně preferovaný němčinu.
 - o Čeští překladatelé jsou nejvíce ze všech členy profesních organizací.
- **Největší shody (souhrnně pro země V4)**:
 - o Většina dotázaných byli překladatelé na začátku kariéry (1–5 let působení na překladatelském trhu).
 - o Překlady pro instituce EU představují pouze malou část zakázek.
 - o O něco málo více než polovina překladatelů nepoužívá žádný nástroj CAT.
 - o Zakázky na posteditaci strojového překladu bývají překladateli odmítnuty.
- **Nejpřekvapivější zjištění**:
 - o V průměru (celé V4) téměř 40 % překladatelů uvedlo, že překládá texty z oblasti marketingu.
 - o Polští překladatelé nejčastěji pracují pro přímé zadavatele (oproti práci pro agentury).

Co si z průzkumu mohou odnést překladatelé

- Zdá se, že značný potenciál mají překlady do cizího jazyka a/nebo překlady mezi dvěma cizími jazyky.
- Překladatelé zřejmě vnímají překladový trh jako trh národní. Překladatelé mohou zvážit, že budou získávat klienty v zahraničí.
- Další rozšiřování používání nástrojů CAT mezi překladateli má značný potenciál.

- Pravděpodobně existuje (nepřímý) vztah mezi cenou překladu a tím, zda jsou překladatelé členy profesní organizace, překladatelé v některých zemích by se mohli takto více organizovat.

Návrhy pro další výzkum

Výzkum CETMS byl zamýšlen jako první kolo víceméně pravidelných průzkumů. Máme v plánu anketu opakovat buď v roce 2017, nebo 2018.

Poděkování

Tabulky sestavila Lucie Linhartová, některé pasáže přeložila z angličtiny do češtiny Adéla Michalíková (obě: Ústav translatologie UK, Praha). Následný překlad finalizované zprávy z češtiny do angličtiny byl pořízen za finanční podpory Zastoupení Evropské komise v ČR.

Tuto zprávu je možné si stáhnout ze [stránky](#) JTP, z profilu *LinkedIn* Tomáše Svobody a z webových stránek výše zmíněných zúčastněných subjektů. Zde také naleznete další informace o překladech do dalších jazyků zemí V4.

Tomáš Svoboda, PhD.

Garant oboru němčina

Vyučující nástrojů CAT a počítačem podporovaného překladu

Ústav translatologie, Univerzita Karlova v Praze

LinkedIn: <https://cz.linkedin.com/pub/tomas-svoboda/36/4a1/606>

Přílohy:

Výzkumné otázky:

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Country selection

*** Where are you based? / Kde máte sídlo podnikání? / Kde máte místo podnikania / W którym kraju prowadzisz działalność?**

- ☐ Czech Republic
- ☐ Hungary
- ☐ Poland
- ☐ Slovakia

Previous

Next

Powered by

See how easy it is to [create a survey](#).

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

O Vás

* Pohlaví

☐ Žena

☐ Muž

* Kolik je Vám let?

☐ 19-25 let

☐ 26-35 let

☐ 36-55 let

☐ 56-65 let

☐ více než 66 let

* Nejvyšší dosažené vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené bakalářské vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené magisterské vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: ukončené doktorské vzdělání

☐ Mám titul z oboru PŘEKLADATELSTVÍ: jiné než vysokoškolské vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: lingvistika, ukončené bakalářské vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: lingvistika, ukončené magisterské (nebo doktorské) vzdělání

☐ Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: technický obor

☐ Mám vysokoškolský titul z jiného oboru než PŘEKLADATELSTVÍ: humanitní obor

☐ Jsem vysokoškolským STUDENTEM v oboru překladatelství

☐ Jsem vysokoškolským STUDENTEM v jiném oboru než překladatelství

☐ Nemám vysokoškolské vzdělání

* Délka praxe v překladatelství (roky)

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Profesní Profil

* Vaše portfolio služeb

	V %
Překladařství	<input type="text"/>
Tlumočnictví	<input type="text"/>
Terminologie	<input type="text"/>
Jiné aktivity související s jazyky	<input type="text"/>
Aktivity nesouvisející s jazyky	<input type="text"/>

* Jako překladatel pracuji

	V %
coby OSVČ pro přímé zadavatele	<input type="text"/>
coby OSVČ pro překladatelskou agenturu	<input type="text"/>
v překladatelské agentuře	<input type="text"/>
ve veřejné instituci nebo podniku	<input type="text"/>
ostatní	<input type="text"/>

* Specializace

- ☐ Literární překlady
- ☐ Marketing
- ☐ Matematika a fyzika
- ☐ Mechanika
- ☐ Náboženství
- ☐ Námořnictví
- ☐ Obecné
- ☐ Pojišťovnictví
- ☐ Právní a notářské služby
- ☐ Přírodní vědy
- ☐ Společenské vědy
- ☐ Stavební inženýrství
- ☐ Účetnictví
- ☐ Umění
- ☐ Zemědělství
- ☐ Ostatní
- ☐ Lesnictví
- ☐ Letectví a kosmonautika

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Jazyky

Překládám z/do:

	Jazyk 1	Jazyk 2	Jazyk 3	Jazyk 4	Jazyk 5
Zdrojový jazyk:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Cílový jazyk:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

V průběhu posledních dvou až tří let se poptávka po následujících jazycích zvýšila/snížila...

	Jazyk 1	Jazyk 2	Jazyk 3	Jazyk 4	Jazyk 5
Zvýšená poptávka:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Snížená poptávka:	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Ceny

* Průměrná sazba netto za jednu normostranu (1500 znaků bez mezer / 250 slov)

- Prosíme, uveďte nejdříve měnu (CZK / EUR / FT / ZL) a poté částku

Z cizího do mateřského
jazyka

Z mateřského do cizího
jazyka

Z jednoho cizího jazyka do
jiného cizího jazyka

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Technologie

*** Používáte nástroje CAT (počítačem podporovaný překlad)? Pokud ano, který program používáte nejčastěji?**

CAT 1

CAT 2

CAT 3

Jiný (prosíme, uveďte)

*** Podíl překladů vypracovaných s využitím nástrojů CAT**

V %

Podíl zakázek, při kterých
využívám počítačem
podporovaný překlad, je:

*** Strojový překlad (MT): Obdrželi jste někdy nabídku post-editace strojového překladu (PEMT)? Přijali jste?**

- ☐ Ano, nabídku jsem obdržel/a a přijal/a
- ☐ Ano, nabídku jsem obdržel/a, ale nepřijal/a
- ☐ Ne, nabídku jsem neobdržel/a

*** Strojový překlad (MT): je s MT/PEMT automaticky spojena nižší kvalita?**

- ☐ Ano, klienti požadují pouze zachování významu, nikoli správný slovosled a stylistiku
- ☐ Ne, jedná se o srovnatelně kvalitní překlad

*** Strojový překlad: Jak určujete cenu překladu?**

- ☐ Hodinová sazba
- ☐ Určité procento z obvyklé ceny překladu
- ☐ Jinak (prosíme, uveďte)

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Členství v profesních organizacích

*** Jsem členem překladatelské organizace z následujícího důvodu:**

- ☐ Uveřejnění v průběžně aktualizované databázi tlumočnicků a překladatelů, v níž vyhledávají budoucí zákazníci
- ☐ Výměna profesních zkušeností s kolegy, sdílení pracovních příležitostí
- ☐ Možnost účastnit se vzdělávacích a kulturně zaměřených akcí s členskou slevou
- ☐ Možnost čerpat slevy u vydavatelů, výrobců softwaru i prodejců či dodavatelů dalších produktů
- ☐ Odborný bulletin vydávaný asociací
- ☐ Newsletter s aktuálními informacemi o nejbližších akcích, pracovních příležitostech, publikacích...
- ☐ Interní diskusní fórum
- ☐ Terminologická databáze přístupná členům
- ☐ Členstvím dávám klientům najevo aktivní přístup ke své profesi
- ☐ Nejsem členem
- ☐ Jiný (prosíme, uveďte)

Nejsem členem překladatelské organizace z následujícího důvodu:

Slosování

Pokud se chcete zúčastnit slosování o ceny, vyplňte zde svou emailovou adresu:

Poskytnutím těchto informací udělujete organizátorům průzkumu souhlas ke zpracování dat za účelem slosování o ceny v souladu s českými zákony.

CENTRAL EUROPEAN TRANSLATION MARKET SURVEY

Poděkování

Děkujeme, že jste se výzkumu zúčastnili a prosíme o jeho další šíření mezi kolegy/kolegyně.

Organizátoři

*** Odeslat výsledky?**

☐ Ano